

LEDER

Af Henrik H. Brandt,
direktør for Idrættens
Analyseinstitut

Flokkler skader foreningslivet

Tesen om eliten og bredden som hinandens forudsætninger er en forudsætning for, at den kommercielle sektor kan vinde store markedsandele på idrætsmarkedet på bekostning af det frivillige foreningsliv.

Måtte ovenstående lidt kryptiske indledning nå helt frem til landets topledere oven på Danmarks Idræts-Forbunds storstilede kongres i Idrættens Hus i dagene 3.-5. februar, hvor en lang række højtstående politikere og andre samfundspersonligheder med statsminister Lars Løkke Rasmussen (V), oppositionsleder Helle Thorning Schmidt (S) og kulturminister Per Stig Møller (K) i spidsen stod i kø til talerstolen med forskellige versioner af den klassiske flokkel om den direkte linje fra håndboldlandsholdets fornemme resultater og begejstringsrusen ved det netop overståede VM i håndbold i Malmö til rekrutteringen af aktive og frivillige i landets idrætsforeninger.

De prominente gæster på DIF-kongressen gør foreningsidrætten en bjørnetjeneste ved deres insisterende fastholdelse af billedet af idrætten som én stor enhed, hvor bredden og eliten har samme rødder og inspirationskilder og ingen modstridende interesser. Sådan kan det naturligvis godt forholde sig, men årsagen til de senere års vækst i befolkningens idrætsdeltagelse, væksten i antallet af kommercielle fitnesscentre og stigende frafaldsproblematikker fra den organiserede idræt i ungdomsårene kan netop forklares med, at foreningslivet for ofte holder fast i en sportslig logik, som kun relativt få børn, unge og voksne passer ind i gennem

fortsættes...

Indhold:

- Verden er af lave - bare ikke hos os
- Frivillighed slår finanskrisen
- Frivillige sprænger de sociale rammer
- 48 timers lovprisning af de frivillige
- Portræt af De Danske Skytteforeninger
- Ny bog: Små og store forandringer

Foto: Cross/Flickr

Foreningerne oplever, at det går fint hos dem selv, selv om samfundstendenser udfordrer frivilligheden.

Verden er af lave - bare ikke her hos os

De første resultater af den hidtil største undersøgelse af frivilligheden i idrætsforeninger under DIF viser et sundt foreningsliv trods mange foreningslederes frustration over ydre forhold i samfundet.

Af Henrik H. Brandt, Idrættens Analyseinstitut

Ved første øjekast viser den hidtil største temperaturmåling blandt idrætsforeninger under Danmarks Idræts-Forbund (DIF) en række dårligheder, der gør livet svært for de ca. 360.000 lønnede og ulønnede frivillige i de 10.454 foreninger under DIF. Men dykker man lidt længere ned i tallene, ser hovedresultaterne af frivillighedsundersøgelsen anderledes positive ud.

I alt 5.203 foreninger valgte at besvare hele eller dele af det omfattende spørgeskema, som Institut for Idræt og Biomekanik ved Syddansk Universitet (SDU) og Idrættens Analyseinstitut i efteråret 2010 udsendte til samtlige foreninger under DIF som en del af Tuborgfondets bevilling til en storstilet indsats for frivilligheden i idrætsforeninger under DIF.

Det meget store antal besvarelser giver i de kommende måneder Idan og SDU mulighed for at dykke nærmere ned i sammenhænge og resultater på mere specifikke idrætsgrene, regioner eller

foreningstyper. De første, overordnede resultater af undersøgelsen viser en blanding af frustration, kommende udfordringer og aktuell topform på frivillighedssiden blandt landets idrætsforeninger.

Over 70 pct. af idrætsforeningerne i undersøgelsen giver udtryk for, at 'folk er

fortsættes...

Fakta om undersøgelsen

Idrættens Analyseinstitut og Institut for Idræt og Biomekanik ved Syddansk Universitet samarbejder i 2010-2011 om at gennemføre en frivillighedsundersøgelse blandt samtlige idrætsforeninger under DIF. Undersøgelsen er finansieret af Tuborgfondet. Resultater og delanalyser af undersøgelsen vil løbende blive offentliggjort af DIF samt på www.idan.dk og i forbindelse med forskellige konferencer. En grundrapport med undersøgelsens vigtigste analyser forventes offentliggjort ultimo 2011.

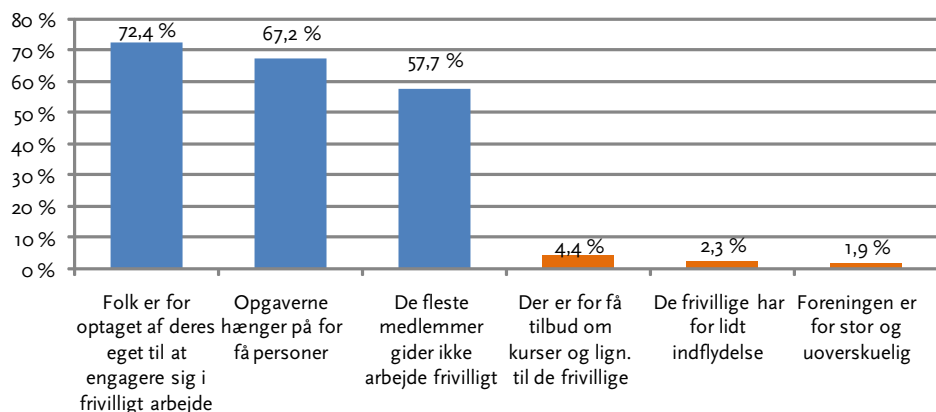
hovedparten af tilværelsen. Det har ikke en snus med rollemodeller, medaljer eller sport at gøre, når hundredtusindvis af danskere i disse år vælter ind i fitnesscentre eller ud på skovstierne.

DIF's aktuelle byge af udviklingstiltag for at tiltrække voksne motionister bygger netop på erkendelsen af, at der skal målrettede og behovsorienterede tiltag langt fra elitesportens verden til, hvis foreningerne skal være relevante for en større del af befolkningens idrætsudøvelse.

Der er intet galt med eliteidræt. Men hvis politikerne krampagtigt holder fast i, at dyre satsninger på eliteidræt, internationale mesterskaber eller fornemme arenaer kan 'medfinansieres' fra kontoen for folkesundhed eller bred idrætsdeltagelse, ender det med, at eliteidræt og breddeidræt bliver hinandens modsætning.

Der er eksempler nok i vore nabolande på, at floskelfyldte og stivnede idrætsmodeller netop fører til en lavere foreningsdeltagelse og en voksende kommerciel sektor. Det burde landets fremmeste politikere studere lidt nærmere, før de skriver deres næste festtale til idrætten. Måske er der sågar inspiration at hente i dette nyhedsbrev, hvor vi belyser en idrætsverden i forandring. Endda på dagen, da landets ældste idrætsorganisation, DDS, fylder 150 år.

De vigtigste og mindst vigtige barrierer for at skaffe frivillige

Kilde: Frivillighedsundersøgelsen

Foreningernes egne vurderinger af de vigtigste/mindst vigtige barrierer blandt flere for at skaffe frivillige.

for optaget af deres eget til at engagere sig i frivilligt arbejde'. Næsten lige så mange idrætsforeninger mener, at opgaverne hænger på for få personer, og at de fleste medlemmer ikke 'gider' arbejde frivilligt.

Umiddelbart peger tallene på stor frustration over ydre forhold i samfundet blandt foreningslederne, mens udfordringer, som kan henføres til foreningernes interne måde at drive virksomheden på, bl.a. foreningernes størrelse eller organisering, kun ifølge de færreste foreningsledere giver anledning til vanskeligheder med at rekruttere frivillige. Samtidig peger næsten hver tredje forening på, at det er for svært at få adgang til støtte eller faciliteter i kommunen.

Det går bedre hos os...

Men frustrationerne kan kun i mindre grad aflæses i tallene, når man går i dybden med, hvordan den enkelte forening rent faktisk klarer sig efter sin egen mening. Her får man et anderledes positivt billede af et foreningsliv i stadig og positiv udvikling:

Dels kommer der stadig nye foreninger til – 5 pct. af DIF's foreninger er således stiftet inden for de seneste fem år – dels angiver næsten hver tredje idrætsforening, at den har fået flere frivillige inden for de seneste fem år, mens under hver femte idrætsforening angiver, at den har fået færre frivillige ledere.

På samme vis ser hele 62,5 pct. af idrætsforeningerne lyst på fremtiden, mens fire ud af ti foreninger er overbevist om, at det også i de kommende fem år vil lykkes at skaffe et tilstrækkeligt antal frivillige. Langt færre foreninger har et pessimistisk syn på foreningens fremtid og rekruttering af frivillige i fremtiden.

Opbakning til frivillighed

Undersøgelsen tyder heller ikke på, at frivil-

lighed generelt er i forfald som en værdi, foreningslivet og de frivillige kan identificere sig med. Ganske vist er der kommet lidt flere lønnede medarbejdere i foreningerne over de seneste fem år, ligesom såvel frivillighedsundersøgelsen som udtræk af undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner 2007' (se side 4) viser en klar tendens til, at såvel ledere som trænere og instruktører i foreningslivet har en stigende gennemsnitsalder.

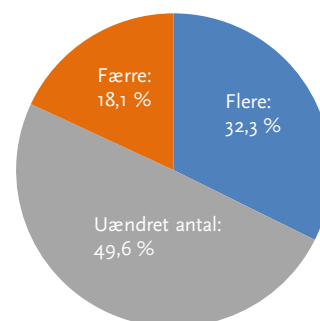
Men undersøgelsens foreløbige resultater peger alligevel klart på, at foreningerne i princippet hylder frivilligheden som værdi og ikke lønner af nød, men snarere fordi foreninger med stor vækst i medlemstal eller økonomi må vælge den pragmatiske løsning at supplere frivillighed med lønnede folk på visse nøgleposter.

Der er heller intet, som tyder på, at de helt unge ikke gider arbejde frivilligt. Tværtimod er der umiddelbart vækst i antallet af trænere og instruktører under 20 år. Den samtidige vækst blandt ældre ledere og trænere/instruktører kan delvist forklares med, at foreningerne også er blevet bedre til at udvikle idrætstilbud med appel til ældre medlemmer.

En klar udfordring for foreningslivet sy-

fortsættes...

Men der bliver flere frivillige...

Kilde: Frivillighedsundersøgelsen

Foreningernes vurderinger af, hvorvidt de i de seneste fem år har fået færre eller flere frivillige.

NYT FRA IND- OG UDLAND

Finanskrisen ramte fitnessbranchen

Finanskrisens indflydelse på fitness-sektoren i 2010 var stor. Kun 34 nye kommercielle fitnesscentre slog dørene op, mens 60 lukkede eller gik konkurs.

Ifølge nye tal fra Idan var 2010 dermed det år, som resulterede i færrest nyetablerede kommercielle fitnesscentre, siden Idans første opgørelse i 2006. Taberne blev tilsyneladende de mindre enkeltmandejede fitnesscentre samt en række mindre franchisebaserede fitnesskæder.

Blandt vinderne i 2010 var de ikke-kommercielle fitnesscentre under DIF og DGI's fælles udviklingsprojekt Foreningsfitness.

18 nye centre åbnede under foreningslivets fitness-satsning, og samlet set står den foreningsbaserede fitnesskultur for en bemærkelsesværdig fremgang over de seneste år, som understøttes af, at også Firmaidrætten har udviklet sig til en væsentlig fitnessudbyder. I alt er der ca. 135.000 fitnessudøvere i forskellige foreninger i Danmark.

Med ca. 540.000 kunder i kommercielle centre samt ca. 25.000 medlemmer i fysioterapeutdrevne centre er der samlet omkring 700.000 fitnesskunder og -medlemmer i Danmark.

Læs også Kasper Lund Kirkegaards omfattende analyse af det forgangne år i fitness-sektoren på www.idan.dk.

Håndboldklubbens krise er forværret

Dansk klubhåndbold står på kanten af et økonomisk kollaps, viser Idans analyse af det seneste års økonomiske udvikling i de to topligaer.

Sæsonen 2009/2010 bød på et farvel til et af dansk håndbolds absolutte flag-skibe, GOG TGI Svendborg A/S, ligesom en række andre klubber har været tæt på kollaps. Mange klubber overlever kun, fordi velvillige kreditorer og sponsorer holder hånden under dem. Driftsmæssigt hænger økonomien ikke sammen.

Omsætningen faldt igen i 2009/2010-sæsonen efter et mindre fald i foregående sæson. I dag omsætter den gennemsnitlige klub i dame- eller herreligaen for 11,3 mio. kr. Da håndbolden toppede i 2007/08, var niveauet 16,5 mio. kr.

Samtidig fortsætter driftsunderskudene med at stige. I 2008/09 nåede det 2,5 mio. kr., og i den netop overståede regnskabsperiode 2009/10 ender det gennemsnitlige underskud efter skat på 2,8 mio. kr.

Ud af de i alt 20 klubregnskaber, det har været muligt at fremskaffe til årets opgørelse, fremviser 16 underskud.

Læs hele analysen på www.idan.dk.

Svenske kommuner sætter hælene i

De svenske kommuner er i stigende grad betænkelige ved den arenafeber, som har hærget Sverige. Nu sætter kommunerne hælene i for eliteidrættens stigende krav til idrætsfaciliteterne.

Den 4. marts forventes ledelsen i Sveriges modsvar til KL, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), at vedtage et principdokument, som opfordrer landets kommuner til at yde hårdere modstand mod de krav til anlæg, der kommer fra store idrætsgrene som fodbold, håndbold, bandy, ishockey og basketball. Det er særligt fodboldforbundets skærpede tekniske krav til fodboldstadions fra 2014, der får kommunerne til at reagere.

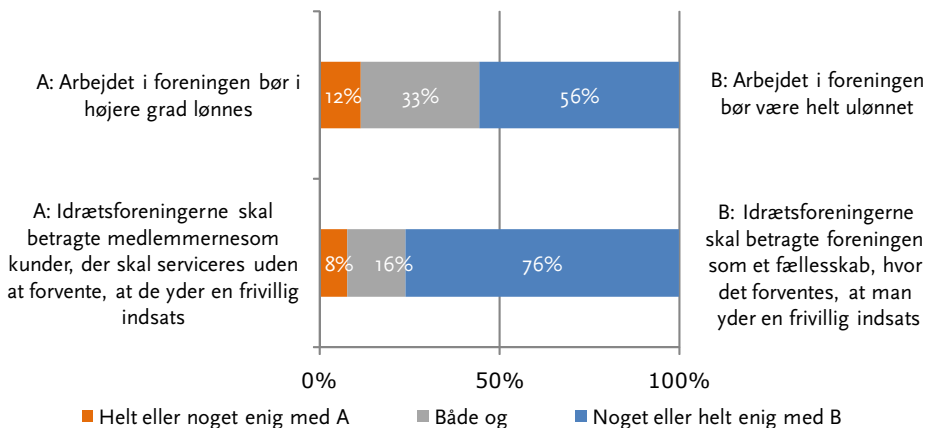
En rundspørge blandt svenske kommuner med elitehold i de store idrætsgrene viste i 2010 en stigende irritation i kommunerne over ultimative krav fra specialforbundene til arenaernes indretning. SKL's fremtidige linje vil være, at klubber, foreninger og forbund, som stiller de særlige tekniske krav til faciliteterne, skal være med til at finansiere arenaændringerne.

Siden 2000 er der ifølge SKL's blad, 'Dagens Samhälle' bygget nye ishaller, sportshaller og fodboldstadion til hold i de bedste svenske ligaer for mindst 12,5 mia. danske kr., og kommunerne er på forskellig vis involverede i de fleste arenaer.

Flere af de nye stadionanlæg drives med store tab. Eksempelvis havde Malmös nye fodboldstadion ifølge Dagens Samhälle et driftstab på 8 mio. kr. sidste år, mens Göteborgs nye stadion forventer et driftsunderskud på 11-13 mio. kr. i 2011.

Frivillighedsidealet lever stadig

Kilde: Frivillighedsundersøgelsen

Foreningernes egne vurderinger af lønnet/ulønnet arbejde og fællesskabets betydning.

nes dog at være at finde en måde at tilrettelægge frivilligheden for de yngre voksne medlemmer, hvor der synes at være tilbagegang i antal frivillige. Akkurat samme udfordring går igen på aktivitetssiden, hvor foreningerne i de senere år har tabt store markedsandele til den kommercielle sektor netop blandt de yngre voksne med karriere og børn samt evne og vilje til at betale for

fleksibilitet og gode idrætsstilbud.

Fleksibilitet er således ikke kun et nøgleord på aktivitetssiden for fremtidens idrætsforeninger, men i lige så høj grad på frivillighedssiden.

I de kommende måneder dykker SDU og Idan yderligere ned i undersøgelsens materiale for at identificere konkrete udfordringer for forskellige typer af foreninger og idrætsgrene.

Frivillighed slår finanskrisen

Idrætsforeningerne er godt tilfredse med deres økonomi trods finanskrisen.

Finanskrisen er ingenlunde gået spurlost hen over idrætslivet i Danmark, men landets idrætsforeninger er forbløffende resistente i forhold til finanskrisens udfordringer.

Mange professionelle sportsklubber, fitnessbranchen, golfbanerne og sponsormarkedet i Danmark oplever trange tider og direkte nedgang som følge af finanskrisens indhug i den danske samfundsøkonomi. Også kommunernes direkte støtte til foreningslivet viser en svagt faldende tendens (se Overblik nr. 36), men den sunde økonomi i de fleste almindelige danske idrætsforeninger har finanskrisen ikke fået has på.

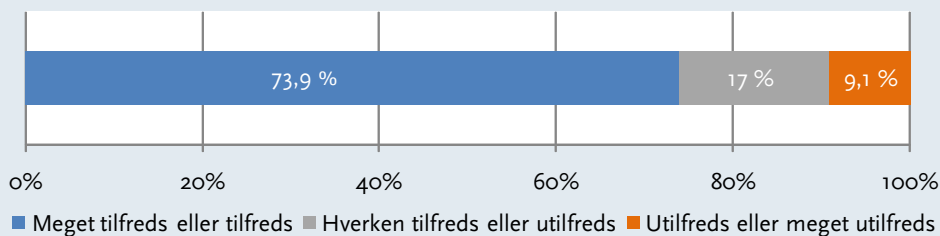
Det er bemærkelsesværdigt, at hele 73,9 pct. af idrætsforeningerne under DIF i Idans og SDU's frivillighedsundersøgelse trods finanskrisen giver udtryk for, at de er meget

tilfredse eller tilfredse med foreningens generelle økonomi. Til sammenligning er kun henholdsvis 2,1 og 6,9 pct. af foreningerne meget utilfredse eller utilfredse med deres generelle økonomi.

Selv om op mod hver tredje af foreningerne i undersøgelsens samtidig giver udtryk for utilfredshed med deres evne til at skaffe sponsorer og til størrelsen af den økonomiske støtte fra det offentlige, tyder alt altså på, at foreningerne rent økonomisk har en evne til at fungere under de økonomiske vilkår, de nu engang har at operere under. En langt større fremtidig udfordring for foreningerne end at få penge i kassen synes således at være den fortsatte jagt på frivillige ledere, trænere og instruktører med tid, lyst og mulighed for at levere et stykke frivilligt arbejde.

Henrik H. Brandt

Flertallet af foreninger er tilfredse med økonomien

Kilde: Frivillighedsundersøgelsen

Nyt center på Syddansk Universitet

Viden om idræts- og fysisk aktivitetsdeltagelse som middel til sundhedsfremme på handicapområdet er omdrejningspunktet for det nye Center for Handicap og Bevægelsesfremme, der er åbnet under Institut for Idræt og Biomekanik ved SDU.

Det nye center skal undersøge området for tilpasset fysisk aktivitet for målgruppen af handicappede og bevægelseshæmmede. Første skridt er at lave en kortlægning over fysisk aktivitetsdeltagelse blandt mennesker med handicap. En del af kortlægningen vil indgå som del af en større handicapundersøgelse fra Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, SFI.

Centrets etablering er blevet mulig med støtte fra Bevica Fonden, der med en basisbevilling på fem mio. kr. sikrer centret de kommende fire år.

Ekspertråd om fysisk aktivitet

Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning afholdt i november 2009 konsensuskonferencen 'Fysisk aktivitet for sundhed', hvor 30 forskere og eksperter deltog i diskussioner om fysisk aktivitet som middel til sundhed og forebyggelse af sygdom.

Konferencens resultater er nu blevet samlet i en udgivelse, som har til formål at inspirere og danne baggrund for anbefalinger for fysisk aktivitet som middel til sundhed.

Udgivelsen præsenterer konklusioner, anbefalinger og nyeste viden på området for fysisk aktivitet i skolen, på arbejdspladsen og inden for organiserede idræt. Desuden er der fokus på de bolignære omgivelser samt nye teknologiers betydning for fysisk aktivitet.

Nej til flytning af kampe

Et forslag fra Rigspolitiet om at flytte højrisikokampe mellem FCK og Brøndby til søndag formiddag for at undgå uroligheder vakte debat, da Folketingets retsudvalg og kulturudvalg den 29. januar afholdt høring om, hvordan man undgår hooliganisme ved fodboldkampe.

Vicepolitidirektør Allan Nyring argumenterede med, at en sådan flytning af kampe efter skotsk forbillede kan lægge en dæmper på potentielle hooligans, og politiet er i gang med at undersøge de juridiske muligheder for at flytte kampe.

Men forslaget møder modstand. Formanden for DBU's Ethiske Udvalg, Per Larsen, mente bl.a., at kampflytninger vil genere uforholdsmæssigt mange tilskuere og tv-seere i forsøget på at komme nogle få ballademagere til livs.

Fanforskerne, Jonas Havelund og Kristian Rasmussen fra Institut for Idræt ved Aarhus Universitet, afviste også kampflytninger. De pegede i stedet på, at bedre dialog mellem fans og politi ofte kan løse problemerne, inden de opstår.

Foto: Jens Karlsson, Flickr

Foreningerne er rigtig gode til at tiltrække mange frivillige til mindre opgaver samt træning og instruktion. Det kniber mere med at finde folk til de tungere tillidsposter.

Frivillige sprænger de sociale rammer

Foreningsidrætten formår at engagere unge og gamle fra alle samfundslag i det frivillige arbejde. Men færre kandidater til de tungere tillidsposter og en stigende gennemsnitsalder i bestyrelserne er en udfordring.

Af Maja Pilgaard, Idrættens Analyseinstitut

Selv om uddannelseslængde er den mest afgørende indikator på befolkningens tilbøjelighed til at dyrke idræt, tegner analyser af de frivillige i foreningerne et helt andet og overraskende billede, når det gælder de frivillige i foreningerne.

Tal fra undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner' fra 2007 viser, at idrættens frivillige ikke kan sættes på formel. De har vidt forskellige uddannelseslængder, indtægter og arbejder rundt om i hele landet.

En del af forklaringen er den simple, at voksnes deltagelse i foreningsidræt ikke i samme grad er betinget af uddannelsesmæssige forskelle, som det f.eks. er tilfældet i fitness og løb. Sidstnævnte aktivitetsformer dyrkes fortrinsvist af voksne med lange videregående uddannelser, mens kun få foreningsidrætter – især tennis og golf – har uddannelsesmæssige skævheder.

Men ser man kun på gruppen af foreningsaktive idrætsudøvere (figur 1 på side 5), finder man heller ingen sammenhæng mellem uddannelseslængde og frivillighedsgrad. Foreningsaktive personer med korte videregående uddannelser angiver den største frivillighed (33 pct.), mens foreningsaktive med en erhvervsuddannelse ligger på niveau med foreningsaktive med lange videregående uddannelser (30 pct.).

Det frivillige foreningsdanmark formår altså at samle befolkningen på tværs af sociale baggrunde, og de frivillige repræsenterer et bredt, repræsentativt udsnit af den danske befolkning.

En række udfordringer springer dog i øjnene.

Frivilligt lederarbejde – kun for mænd?

Mænd dominerer stadig de frivillige poster, og særlig udtalt er forskellen på de centrale tillidsposter. Trods store indsats er de seneste årtier i forhold til at få flere

fortsættes...

Beslutning om OL-stadions fremtid

Det olympiske stadion i Londons fremtid efter 2012 debatteres højtlydt i England.

Efter planen skulle selskabet, som har ansvaret for udviklingen af den olympiske park i årene efter OL, The Olympic Park Legacy Company, have truffet beslutning om den fremtidige anvendelse i slutningen af januar, men ventes nu at offentliggøre sin indstilling den 11. februar efter at have undersøgt de indsendte forslag.

Her er de to fodboldklubber West Ham United og Tottenham Hotspur endt i tvekamp med deres forskellige bud på fremtiden for det mere end fire milliarder kroner dyre OL-stadion.

West Ham vil nedjustere kapaciteten fra 80.000 til 60.000 tilskuere, men ellers bevare stadion med løbebaner og muligheden for at afholde atletikevents og dermed opfylde Londons løfte til Den Internationale Olympiske Komité, IOC, om at sikre 'en olympisk arv' efter legene.

Ifølge flere presseforlydere vil The Olympic Park Legacy Company støtte denne løsning og dermed afvise Tottenhams forslag om at rive det olympiske stadion ned efter legene og opføre et helt nyt fodboldstadion for at give en optimal fodboldoplevelse uden generende løbebaner.

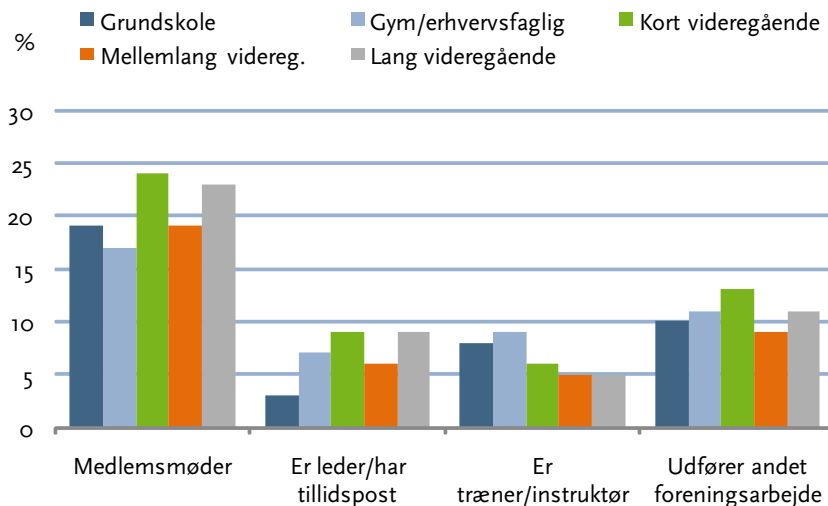
Forslaget om at nedrive et prestigeomgærdet stadionbyggeri i milliardklassen efter nogle få ugers brug har da også mødt kritik fra flere sider – bl.a. fra den tidligere London-borgmester, Ken Livingstone. En nylig meningmåling for BBC viste desuden, at et stort flertal af befolkningen i London var imod at fjerne løbebanerne og derfor foretrak WestHams bud.

Men heller ikke West Hams løsning er ifølge stadioneksperter Ian Nuttall god. Han advarer mod, at London risikerer at få en ny 'hvid elefant', hvis stadion ender som et kombineret atletik- og fodboldstadion.

Ian Nuttall mener, at fremtidsplanlægningen omkring Londons OL-stadion generelt er blevet forsømt tidligt i forberedelserne.

I stedet fremhæver han bl.a. Brasiliens forslag for legene i 2016, hvor det er planen, at OL's åbningsceremoni skal foregå på et stadion med plads til 82.000 mennesker, mens atletikkonkurrencerne vil finde sted på et mindre stadion.

Figur 1: Mange frivillige på tværs af uddannelsesbaggrund

Figuren viser andelen af foreningsaktive udøvere på forskellige uddannelsesniveauer, som udfører frivilligt arbejde. Kilde: Analyser på baggrund af Danskernes sports- og motionsvaner 2007. (N = 3.259)

kvinder på de magtfulde tillidsposter, står det stadig 7–3 i mændenes favør.

Samme resultat fandt man i 1993, og noget tyder på, at ligestilling endnu ikke har fundet vej ind til kernen af de danske idrætsforeninger.

Lederne bliver ældre

Et andet område, som kan give anledning til bekymring, er den stigende gennemsnitsalder på de besatte tillidsposter. I 1993 var lederne i gennemsnit 39 år, mens de i 2007 rundede 50 år. Spørgsmålet er, om tilstrømningen af nye generationer af foreningsledere er ved at tørre ud, men så galt behøver det ikke være.

For det første er andelen af idrætsaktive udøvere over 40 år fordoblet siden 1993, og gennemsnitsalderen for voksne (+16 år) foreningsaktive er steget fra 38 år i 1993 til 47 år i 2007. Flere ældre aktive udøvere afspejler derfor også flere frivillige i denne aldersgruppe.

For det andet stiger gennemsnitsalder-

ren for, hvornår man får børn, og de travle forældre afstår generelt fra at påtage sig de tunge frivillige poster, mens børnene er små. Derfor vil de formentlig få mere overskud til at påtage sig centrale tillidsposter på et senere tidspunkt, end man tidligere har set.

Nok frivillig – men ikke ansvarlig

På trods af ændringer i idrætsdeltagelsen og livsfaser bør foreningerne have fokus på mere ungt blod omkring beslutningsbordet. Foreningerne får stadigt sværere ved at tiltrække ledere til de centrale tillidsposter i bestyrelsen eller stående udvalg, og siden 1993 er andelen af danskere med tillidshverv i idrætsforeninger faldet fra 5 til 3 pct.

Unge viser stor tilslutning til træner- og instruktørposterne med hele 15 pct. af de foreningsaktive mellem 16 og 19 år, og mange medlemmer påtager sig gerne 'andet frivilligt arbejde' som f.eks. mindre ad

fortsættes...

Foto: RalphHogaboom/Flickr

UEFA skærper krav til klubber

Der skal være grænser for, hvor økonomisk uansvarligt de europæiske fodboldklubber i fremtiden kan tillade sig at agere i kampen for sportslig succes.

Det europæiske fodboldforbund, UEFA, indskærper nu sine nye krav til økonomisk soliditet.

Konceptet blev i sine hovedtræk vedtaget af UEFA sidste år under overskriften 'økonomisk fairplay', men kravene træder først i kraft fra og med sæsonen 2011-2012.

Det grundlæggende princip er, at klubberne skal have balance i regnskaberne, og klubber, som ikke lever op til kravene, kan i værste fald kan blive udelukket fra de lukrative europæiske turneringer.

Ifølge forbundets præsident, Michel Platini (fotoet), skal kravene trods de indbyggede sanktioner ses som en hjælp til klubberne og deres tilhængere:

"Det er ikke meningen, at økonomisk fairplay skal give klubberne problemer. Målet er helt modsat at hjælpe dem til at komme ud af en nedadgående spiral, som forhindrer visse af dem i at have en levedygtig mellemlang eller lang forretningsmodel."

Ikke alle er overbeviste om effekten af de nye regler. Det gælder bl.a. den engelske sportsøkonom Stefan Szymanski, der mener, at reglerne er fuld af smuthuller

"Jeg forventer ikke, at nogen kommer til at følge reglerne. De vil blive omgået på alle mulige måder, fordi det er let. UEFA risikerer, at fodbolden udvikler sig til en konkurrence i, hvem der er bedst til at omgå kravene," siger han til Politiken.

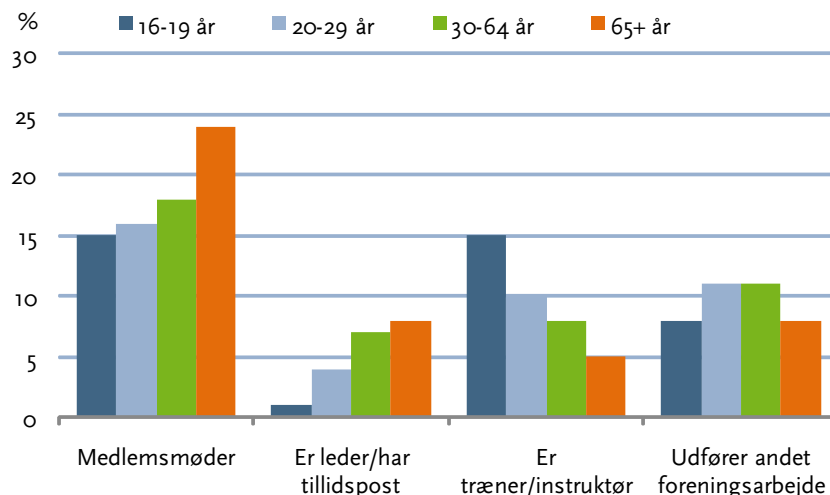
Blodrøde tal på bundlinjen

UEFA har offentliggjort sin årlige økonomiske analyse af økonomien i europæisk klubfodbolds øverste divisioner, 'The European Club Footballing Landscape – Club Licensing Benchmarking Report Financial Year 2009'.

Tallene viser en fodboldbranche med blodrøde tal på bundlinjen. Mere end halvdelen af klubberne i de europæiske topdivisioner (56 pct.) gik ud af 2009 med underskud, selv om omsætningen nåede en rekordhøjde på 87 mia. kr. (11,7 mia. euro).

Set under ét blev fodboldklubbernes nettounderskud fordoblet til 9 mia. kr. (1,2 mia. euro) på grund af øgede udgifter på bl.a. spillerløbninger.

Figur 2: De ældre har tillidsposter, de unge er trænere

Mens unge lægger deres frivillige arbejdskraft i trænergerningen eller udfører andet foreningsarbejde, deltager de ældre generationer i højere grad i medlemsmøderne og sidder på de centrale tillidsposter. Kilde: Analyser på baggrund af Danskernes sports- og motionsvaner 2007. (N = 3.802)

hoc-opgaver eller hjælp i forbindelse med afholdelse af et arrangement (figur 2).

Det tyder ikke på, at det som sådan skorter på frivillige kræfter i foreningerne, men den lave tilslutning til de tunge tillidsposter og den skæve aldersprofil betyder, at alle væsentlige beslutninger og ansvar i foreningerne ofte hviler på personer over 50 år.

Det skaber en særlig udfordring for foreningerne i en tid, hvor frafaldet blandt unge stiger, og hvor voksne i 20-39-årsalderen poster hundredvis af kroner i løbesko og kommercielle fitnesscentre hver

måned. Der er måske mere end nogensinde et behov for at følge med nye tendenser, og rette blikket mod ændrede behov for idrætsdeltagelse i befolkningen.

Foreningerne bør derfor overveje en skærpet indsats for at få flere yngre kræfter flyttet fra halgulvet ind i bestyrelseslokalet. I værste fald risikerer bestyrelserne at stivne med den nuværende generation af frivillige tillidsfolk.

Læs hele Maja Pilgaards notat om frivillighed baseret på analyser af 'Danskernes motions- og sportsvaner 2007' på www.idan.dk.

Frivillige forældre dyrker selv foreningsidræt

Det er helt afgørende, at forældrene selv har tilknytning til den organiserede idræt, hvis de skal overtales til at støtte deres børns idrætsaktiviteter med frivilligt arbejde.

Man bør med andre ord ikke tage det som en selvfølge, at voksnes frivillige engagement stiger, i takt med at børnene bliver større, sådan som en del foreninger med børneaktiviteter på programmet sætter deres lid til.

Analysen af sammenhængen mellem børn og deres forældres foreningsdeltagelse viser, at man finder langt den største sandsynlighed for, at forældrene melder sig frivilligt, hvis de også selv dyrker idræt i en forening.

Tabellen viser sammenhængen, og man ser, at mere end hver tredje forælder er frivillig, hvis de selv og børnene går til idræt i en forening, mens det gælder blot én ud af ti forældre, hvis de ikke selv er foreningsaktive.

Den bedste hvervestrategi kan derfor være

at gøre foreningslivet til en mere relevant ramme for travle forældres egen idrætsdeltagelse. Omvendt antyder tallene, at foreningerne kan få et stort rekrutteringsproblem, hvis voksne i stigende grad lægger deres idrætsaktivitet uden for foreningslivet.

Foreningsaktive forældre er ofte frivillige

	Børn dyrker foreningsidræt	Børn dyrker ikke foreningsidræt
Forældre dyrker foreningsidræt	34,5 %	27,8 %
Forældre dyrker ikke foreningsidræt	9,3 %	0 %

Forældre udfører sjældent frivilligt arbejde, hvis de ikke selv er medlem af en idrætsforening. Kilde: Danskernes motions- og sportsvaner 2007.

Sparta taber retssag om kvindeløb

Det juridiske slagsmål om rettighederne til ALT for damernes Kvindeløb endte med et nederlag til Sparta i Sø- og Handelsretten

Sparta skal betale en erstatning på 100.000 kr. plus 150.000 kr. i sagsomkostninger for at have krænket ALT for damernes varemærke ved bl.a. at henvise til ALT for damernes Kvindeløb i en flyer udsendt umiddelbart efter bruddet i 2009.

Samtidig blev Egmont-koncernen, der ejer ALT for damerne, frikendt for bl.a. at have stjålet Spartas koncept og goodwill ved at arrangere og markedsføre sit eget kvindeløb i 2010. Desuden slår dommen fast, at Alt for damerne havde lov til at bruge betegnelsen 'kvindeløb', da begrebet er så udbredt, at ingen kan gøre hævde på ordet.

Samarbejdet mellem de to parter stoppede i efteråret 2009, da ALT for damerne krævede andel i Spartas overskud på cirka to mio. kr. Efterfølgende valgte ALT for damerne at arrangere sit eget løb i 2010, mens Sparta lavede et alternativt løb.

ALT for damerne hilser dommen velkommen, mens Danmarks Idræts-Forbund (DIF) i en pressemeddelelse kalder den for katastrofal, fordi den ifølge DIF skaber usikkerhed for andre idrætsforeninger, der arrangerer motionsløb eller events med støtte fra en sponsor.

"DIF mener, at rettighederne til eksempelvis et motionsløb ligger hos arrangøren, og en sponsor må og skal ikke kunne kopiere idrætsforeningens løb og samtidig tro, at alle rettigheder følger med," siger Karl Chr. Koch, der er direktør i DIF.

Flere unge dopingbrugere mistrives

Mange unge, som bruger anabole steroider, viser tegn på dårlig trivsel, konkluderer en ny undersøgelse blandt 15-24-årige gennemført af Center for Ungdomsforskning, CEFU.

39 pct. af de unge, som har erfaring med anabole steroider, har overvejet at begå selvmord på et eller andet tidspunkt, mens det drejer sig om små 17 pct. blandt alle unge. Også i forhold til andre parametre som lavt selvværd, selvvurderet helbred og generel tilfredshed med ens eget liv peger tallene på en overhyppighed blandt unge steroidmisbrugere.

Desuden peger undersøgelsen på, at brugen af anabole steroider ofte er koblet sammen med flere andre negative adfærdsmønstre som forhøjet kriminalitetsadfærd, rusmiddelbrug, mobning og seksuel risikoadfærd.

Til gengæld er det kun en lille gruppe på 1,2 pct., som i undersøgelsen har erfaring med de muskelopbyggende stoffer, og i forhold til andre tegn på usund 'kropsadfærd', fx selvmordsforsøg og spiseforstyrrelser, udgør brugen af anabole steroider relativt set et mindre problem.

Foto: Sportsagency/Jan Christensen

48 timers lovprisning af det frivillige Danmark

Forsøg med frikommuner, som skal understøtte de frivillige, er blandt DIF's initiativer efter en DIF-kongres, hvor de principielle politiske debatter stod i skyggen af skiftende toppolitikeres hyldesttaler til de frivillige.

Af Søren Bang, Idrættens Analyseinstitut

Politisk fik DIF al den lovprisning af de frivillige, som et kongresprogram fyldt med repræsentanter fra det officielle Danmark på forhånd lagde op til.

Ikke færre end én kronprins, fire siddende ministre med statsminister Lars Løkke Rasmussen i spidsen, tre forhenværende ministre, en mulig kommende statsminister plus diverse menige folketingsmedlemmer og borgmestre havde lagt deres vej forbi DIF's kongres i Brøndby Hallen den 3.-5. februar for at understrege, at den frivillige idræt altid er en festtale værd.

Men trods skaren af professionelle politikere var det småt med de større politiske debatter om, hvor foreningsidrætten bør bevæge sig hen i de kommende år.

Mens DIF's forrige kongres i 2005 stillede det principielle spørgsmål, om foreningerne burde bidrage mere aktivt til at løse samfundsproblemer – og fik et ja – handlede 2011-udgaven mere om de praktiske udfordringer, som foreningerne og deres frivillige ledere i det daglige står over for. Det være sig lederrekruttering, mødet med offentligt bureaukrati, nedslidte faciliteter eller væksten i antallet af selvorganiserede udøvere og kommercielle idrætsaktører.

Manglen på egentlig politisk debat står i kontrast til – eller afspejler måske blot – at der er bred konsensus om, at den organiserede idræt bliver udfordret ovenfra og nedenfra, hvad enten den vil det eller ej, og at man hverken kan undslå sig at tage et medansvar for samfundsudviklingen eller ignorere, at foreningsidrætten i stigende grad er udsat for konkurrence på et voksende idrætsmarked.

Politiske forventninger til de frivillige

Socialdemokraternes formand var blandt de politikere, som midt i de lange lovprisninger af de frivillige ikke lagde skjul på, at de frivillige ikke kun værdsættes politisk, men til en vis grad også værdisættes:

"I de kommende år kommer vi måske til at trække endnu mere på jer. For vi står over for nogle kæmpe udfordringer, som kun kan løses, hvis det frivillige Danmark hjælper til," sagde Helle Thorning-Schmidt med direkte henvisning til samfundets økonomiske problemer samt sundheds- og integrationsudfordringer.

For 15 år siden ville en sådan udmelding have antændt en ophedet politisk debat om idrættens uafhængighed. I Brøndby lød ingen højlydte protester. Tværtimod var det svenske Riksidrottsförbundets for-

NYT FRA PLAY THE GAME

Play the Game klar med temaer

Korruption, doping, breddeidræt og dyre stadionbyggerier er på programmet, når Play the Game fra den 3.-6. oktober 2011 samler journalister, forskere og idrætspolitikere fra hele verden for at diskutere nogle af den internationale idræts største udfordringer på sportsuniversitetet i Köln.

Konferencen bliver samtidig den første, der arrangeres i regi af Idrættens Analyse-institut (Idan) efter sammenlægningen af Play the Game og Idan den 1. januar 2011.

Konferencen med undertitlen 'Bringing change to the heart of sport' får seks hovedtemaer ud over diverse workshops:

Tema 1: Korruption og match-fixing

Temaet sætter fokus på de trusler, som korruption i de internationale idrætsorganisationer eller match-fixing udgør, og konferencen spørger, om kampen mod korruption kan styrkes gennem et nyt internationalt anti-korruptionsagentur.

Tema 2: Hvide elefanter og megaevents

Store stadionbyggerier opført til megaevents ender ofte som 'hvide elefanter' - dvs. anlæg, der står halvtomme. Play the Game vil offentliggøre et nyt indeks over de 'hvide elefanter' og debatterer, hvorvidt megaevents og stadioninvesteringer i fremtiden kan blive en bedre investeringer.

Tema 3: Kunsten at fremme breddeidræt

Hvorfor fastholder mange politikere og idrætsorganisationer, at eliteidræt skaber bredde, når der ikke er beviser for påstanden? Konferencen rejser spørgsmålet og sætter samtidig spot på, hvordan EU, regeringer og idrætsorganisationer bedst kan fremme den brede idrætsdeltagelse.

Tema 4: Nye anti-dopingstrategier

Indsatsen mod doping er langt fra perfekt, og nye udfordringer, bl.a. i forhold til udøveres rettigheder, presser sig på. Konferencen spørger, om det er muligt at finde effektive, globale og etisk forsvarelige alternativer til den nuværende globale antidopingindsats.

Tema 5: Sportens kønsudfordringer

Kønsforskelle skaber stadig store udfordringer i idrættens verden. Konferencen sætter bl.a. fokus på homoseksuelles rettigheder, brugen af sportsstjerner som sexobjekter og nogle muslimske kvinders manglende muligheder for at dyrke idræt på lige fod med mændene.

Tema 6: Nye teknologier

Endelig sætter Play the Game gennem workshops, debatter og oplæg fokus på, hvordan nye teknologier påvirker idrættens traditionelle kultur og aktiviteter.

Læs mere på www.playthegame.org/2011.

mand, Karin Mattsson Weijber, fløjet ind fra Stockholm for at fortælle om, hvordan svensk idræt glæder sig over at være kommet på finansloven efter at have levet af tipsmidler, som DIF fortsat gør det i dag.

Velfærdsamfundets reservetropper

En plads på finansloven er endnu ikke på tale i Danmark, men en stor del af DIF-paraplyen har reelt accepteret, at en vis del af foreningslivet fungerer som velfærdsamfundets reservetropper, så længe det offentlige til gengæld leverer gode rammer for det frivillige arbejde.

Det afspejlede sig i kongressens gruppearbejder, hvor de tilstedeværende gjorde deres for at finde fikse foreningsvenlige løsninger på relationerne mellem det offentlige og de frivillige. Det viste sig også i flere indlæg, bl.a. på kongressen om integration, hvor tre foreninger med store integrationsudfordringer ikke satte spørgsmåltegn ved fornuften i at lave integrationsarbejde, men (endnu engang) påpegede behovet for at konvertere projektpenge til stabile driftsmidler. Og det vil sandsynligvis afspejle sig i DIF's politikker.

Bl.a. annoncerede Bent Clausen fra DIF's bestyrelse, at DIF er på vej med en opblødning af det nuværende politikatalogs principielle afvisning af, at idrætten er et redskab til at løse samfundsproblemer.

Det voksende idrætsmarked

På kongressen viste flere oplæg samtidig, hvordan kommercielle satsninger og bredere kommunale idrætsindsatser udfordrer foreningsidrættens traditionelle dominans og organisering.

Mette Lykke fra det dansk grundlagte firma Endomondo, som tilbyder GPS-tracking over mobiltelefonen, skabte en del mumlen i krogene, da hun ironisk hævdede, at Endomondo nu er det niende største specialforbund med over 60.000 danske brugere ud af 800.000 på verdensplan.

Fra kommunerne slog Aalborg-rådmanden Anne-Dorte Krog (SF) fast, at foreningerne nok er nødvendige, men ikke tilstrækkelige til at dække danskernes ønsker og krav til idrætstilbud. Kommunen har en opgave i at understøtte de selvorganiserede og prøve at nå ud til flere inaktive.

Desuden er DIF fra centralt hold selv gået i offensiven med en række udviklingsprojekter i specialforbundene til i alt 45 mio. kroner, som har fokus på at fastholde og rekruttere flere voksenmotionister – bl.a. ved at igangsætte forsøg med mere fleksible medlemskaber. Som Maja Pilgaard fra Idan understregede, er netop fleksibilitet et af nøgleordene, hvis forenin-

Foto: Sportsagency/Jan Christensen

Det meste af debatten blandt de ca. 500 deltagere foregik ikke i plenum, men i mindre grupper, der skulle formulere konkrete anbefalinger til DIF.

gerne vil have bedre fat i de fortravlede voksne med små børn og karriere.

Et budskab, der blev gentaget i andre oplæg, og som bedømt på gruppearbejdernes anbefalinger blev accepteret af kongressdeltagerne. Her stod behovet for at udvikle fleksible idrætstilbud højt på listen sammen med ønsker om bl.a. moderne idrætsfaciliteter, enkle arbejdsgange og samarbejde med andre idrætsaktører.

DIF's opfølgning

Ved kongressens afslutning annoncerede DIF's formand, Niels Nygaard, at DIF selv vil følge op på kongressen med såkaldte frikommuneforsøg, hvor man i samarbejde med kommuner vil prøve at gøre livet lettere for de frivillige gennem administrative forenklinger, fælles foreningssekretariat og belønning af progressive klubber.

Desuden vil DIF bruge Det Europæiske Frivillighedsår 2011 på en række store fyrtårnsprojekter til gavn for de frivillige med støtte fra Tuborgfondet, der også har finansieret DIF's store frivillighedsundersøgelse (se side 1). Samtidig er DIF gennem Idan ved at undersøge det fremtidige uddannelsesbehov blandt de frivillige trænere og ledere, ligesom DIF vil arbejde for, at de frivillige får større formel anerkendelse – f.eks. ved at frivilligt arbejde udløser merit i uddannelsessystemet.

I kombination med DIF's indsats over for voksenmotionister vil kongressen i 2011 måske stå som et idrætspolitisk vendepunkt. Men først og fremmest fremstod kongressen som DIF's forsøg på at positionere sig selv og de frivillige over for det politiske Danmark og et samfund, som nok hylder sine frivillige, men også udfordrer dem med nye forventninger og krav.

Se oplæg mv. på kongressens hjemmeside, www.foreningsliv.dif.dk.

Play the Game 2011 – call for papers

Play the Game og programkomitéen til 'Play the Game 2011 - Bringing change to the heart of sport' har lavet call for papers/storylines til efterårets konference på Deutsche Sporthochschule i Köln.

Interesserede kan indsende deres abstract med forslag til oplæg på konferencen frem til den 11. april 2011. Indsendte abstracts vil blive vurderet af programkomitéen og sekretariatet for konferencen.

Samtidig er der åbent for almindelig deltagertilmelding til konferencen. Frem til 15. juni 2011 er prisen for deltagelse alle konferencens dage 540 euro, og 160 euro pr. dag, hvis man kun ønsker at deltage udvalgte dage.

Læs mere om call for papers og tilmelding på www.playthegame.org/2011.

Fra nationalpatriotisme til sportsskydning

Kommentar: De Danske Skytteforeninger fylder 150 år. Historikeren Jørn Hansen tegner et portræt af landets ældste idrætsorganisation, der har bevæget sig langt væk fra sit oprindelige udgangspunkt.

Af Jørn Hansen, lektor, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

I 2011 kan De Danske Skytteforeninger (DDS) fejre 150 års jubilæum. Den nøjagtige jubilæumsdag er den 10. februar, for det var den dag den nydannede centralkomité holdt sit første møde. Initiativet til dannelsen af centralkomitéen udgik fra kaptajn af artilleriet H.P.V. Mønster, der i det nationalliberale blad Fædrelandet havde skrevet en artikel om, hvorledes man i England efter militært forbillede havde oprettet frivillige foreninger, der havde til formål at styrke landets forsvar.

I skyttebevægelsens egen omtale af jubilæet hedder det, at det er landets ældste idrætsorganisation, der skal fejres. Det er derfor nærliggende at se nærmere på, hvilken udvikling der er sket med DDS, og hvilken betydning organisationen har i dag. Er det f.eks. rødderne tilbage til 1861, der tegner DDS i dag, eller noget helt andet? Eller sagt på en anden måde; er det kontinuitet eller brydninger, der har tegnet organisationens 150 år?

National-patriotisme og national-folkelig vækkelse

Skytteforeningerne blev født som en del af den nationale vækkelse, der i Danmark især blomstrede efter Danmarks sejr over Slesvig-Holsten i krigen efter 1848-50 og indførelsen af junigrundloven i 1849.

I de såkaldte national-liberale kredse med blandt andet amt-manden for Vejle Amt, Orla Lehmann, som en af de toneangivende, opstod der en øget vilje til at være om Danmark samtidig med fremkomsten af idéen om et dansk folk med andre dyder og en anden vilje end den, kongens undersætter hidtil var blevet tillagt. Tanker der tilsammen med Grundtvigs ønske om

at fremme folkeoplysningen førte til idéen om en særlig folkelighed. Som indenrigsminister sikrede Orla Lehmann hurtigt et økonomisk fundament for de nydannede skytteforeninger, som gjorde det muligt for skyttesagen straks at vinde fodfæste.

Under krigen i 1864 spillede de få nydannede foreninger imidlertid ingen rolle. I Jelling valgte skytteforeningens formand pastor Svendsen således at grave foreningens gevær ned, så de ikke faldt i tyskerne hænder. Til gengæld fik nederlaget i 1864 gang i skyttebevægelsen og den folkelige vækkelse. Under sloganet 'Sønderjylland vundet – det er målet' voksede antallet af skytteforeninger.

Det var tanken, at skytteforeningerne gennem våbenøvelser og eksercits samt

fortsættes...

NYT I IDANS VIDENSBANK

Effektmåling - Challenge Copenhagen

Rapporten er en effektmåling af triatlon-eventen Challenge Copenhagen 2010. Rapportens kvantitative del baserer sig på de økonomiske aspekter af eventen ved blandt andet at se på udbyttet af de offentlige investeringer, mens den kvalitative del fokuserer på atleter og tilskuernes oplevelse af eventen.

Sport Event Denmark, december 2010.

Fysisk aktivitet for sundhed

Udgivelsen sammenfatter resultaterne fra Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforsknings konsensuskonference om anvendelse af fysisk aktivitet som middel til sundhed og forebyggelse af sygdom.

Kulturministeriets Koncercenter, oktober 2010.

Download eller find links til rapporterne i vidensbanken på Idan.dk.

>> KALENDEREN

Program for Nordic Venue Forum

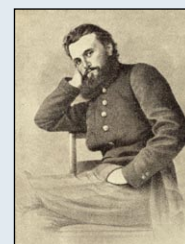
4.-6. april 2011: Programmet for Nordic Venue Forum er offentliggjort.

Repræsentanter for Europas ledende sports- og underholdningskoncerter og operatører og udviklere af sports- og underholdningskomplekser kommer til konferencen, hvor prominente branchefolk er på talerlisten, herunder Jesper 'Kasi' Nielsen.

Der vil under konferencen være mulighed for rundvisning i spændende anlæg i København, herunder DGI-byen og DR Koncerthuset. Konferencen foregår i det nye Crown Plaza Copenhagen Towers Hotel i Ørestaden.

Se mere på www.nordicvenueforum.com.

De Danske Skytteforeninger

Kaptajn H.P.V. Mønster, der tog initiativ til dannelsen af skytteforeningerne.

De Danske Skytteforeninger, DDS, der blev grundlagt i 1861, organiserer i dag cirka 780 skytteforeninger med 145.000 såkaldte aktivitetsmedlemmer. Opgjort i enkeltpersoner svarer det til cirka 73.000 medlemmer.

DDS har en associeringsaftale med Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, som forlods sikrer DDS 14,7 pct. af DGI's tipsmidler. Ifølge DGI's budget for 2011 svarer det til små 37 mio. kr. i år.

Skytteforeningerne markerer de 150 år med et jubilæumsarrangement i DGI-byen på jubilæumsdagen den 10. februar. Herudover afholder skytteforeningerne et jubilæumsstævne den 2.-10. juli 2011 i Vingsted.

RUNDT OM IDAN

Ny medarbejder på Idan

Trygve Buch Laub er projektansat som analytiker på Idrættens Analyseinstitut.

Trygve Buch Laub er cand.scient.soc. fra Københavns Universitet med tillægsuddannelse i journalistik og faglig formidling fra DJH. Herudover har han et semester i journalistik og statskundskab ved University of Melbourne.

Han skal primært arbejde med større kvantitative undersøgelser.

Trygve Buch Laub afløste pr. 1. februar Martin Hedal, der har fået ansættelse i en ny stilling som udviklingskonsulent hos Dansk Orienterings-Forbund.

BØGER

Små og store forandringer

Små og store forandringer er en spændende og informativ antologi om ændringer i befolkningens værdier fra 1981 til 2008.

De teoretisk og metodisk meget velfunderede analyser leveret af en række forskellige forfattere viser, at vi som nation er blevet mere tolerante, antiautoritære, tillidsfulde og mere involveret i foreningsarbejde – herunder frivilligt arbejde.

Antologien afrapporterer resultater fra den europæiske værdiundersøgelse, som er blevet gennemført i 1981, 1990, 1999 og 2008. Analyserne afliver myter om samfundets udvikling, da stigende individualisering ikke lader sig aflæse i befolkningens holdninger og adfærd. Fællesskaber, familie og medborgerskab lever stadig i bedste velgående, men måden, vi organiserer os på i formelle og uformelle fællesskaber, ændrer karakter.

Særlig interessant i et sports- og fritidsperspektiv er Lars Torpes bidrag i kapitel 11 om Foreningsdanmark og frivilligt arbejde.

Analyserne viser en stigning i foreningstilhørsforhold. Især inden for interessefællesskaber som sport og fritid stiger deltagelsen fra 34 til 41 pct. mellem 1990 og 2008. Samtidig er andelen, der udfører frivilligt arbejde i en idrætsfor-

med tiden gymnastik skulle forberede folket til at indgå i en folkehær, så Danmark var godt rustet, hvis mulighederne for en krig mod Preussen skulle byde sig. Frankrig var stormagten i Europa, der skulle hjælpe Danmark, men efter Napoleon den III's nederlag til Preussen i 1871 og fremkomsten af det tyske kejserrige, blev denne tanke mere og mere urealistisk, og generelt kan man sige, at skyttebevægelsen spaltedes i en national-patriotisk retning samt en national-folkelig retning. En spaltning, som også satte sig spor inden for idrætten.

Den patriotiske retning fastholdt skydeøvelserne som det afgørende, medens den nationale folkelige bevægelse orienterede sig mod opdragende gymnastik og folkelig vækkelse. På gymnastikkens område vandt den såkaldte svenske eller rationelle gymnastik frem mod 1900 mere og mere fodfæste på de højskoler, der udgjorde kernen i den grundtvigianske del af landbobefolkningen.

Længe forblev de to fløje inden for samme organisation, men det var det national-folkelige synspunkt, der i forbindelse med forfatningskampen mellem Venstre og Højre og overgangen til parlamentarismen i 1901 fik medvind. I overensstemmelse hermed ændrede DDS i 1919 navn til De Danske Skytte- og Gymnastikforeninger (DDS&G). Året efter blev skyttebevægelsens vigtigste mål delvis opnået.

Første verdenskrig og Tysklands nederlag førte til folkeafstemningen i Slesvig om en ny grænsedragning mellem Tyskland og Danmark. Resultatet blev den nuværende grænse, som førte til en deling af Slesvig i Sønderjylland og Sydslesvig. Dette betød en delvis opfyldelse af målet 'Sønderjylland vundet' for den gamle skytte- og gymnastikbevægelse.

Målet var kun delvis nået i forhold til, at man oprindeligt gerne havde set hele Slesvig som en del af Danmark. Til gengæld passede grænsedragningen stort set med den såkaldte sindelagsgrænse, og realpolitisk blev der tale om en ny situation for DDS&G. Det national-patriotiske ståsted tabte terræn, og i 1929/30 kom der i forbindelse med landsstævnet på Dybbøl til et brud, da hovedparten af gymnasterne forlod DDS&G og dannede De Danske Gymnastikforeninger (DDG).

At bruddet kom lige netop på dette tidspunkt skyldtes en kritik af, at skytterne mere var interesseret i præmieskydning og fester og ikke så meget i den folkelige tanke. Især Niels Bukh stod for denne kritik, men da han gik ind for en enhedsorganisering, valgte han ikke at følge de andre

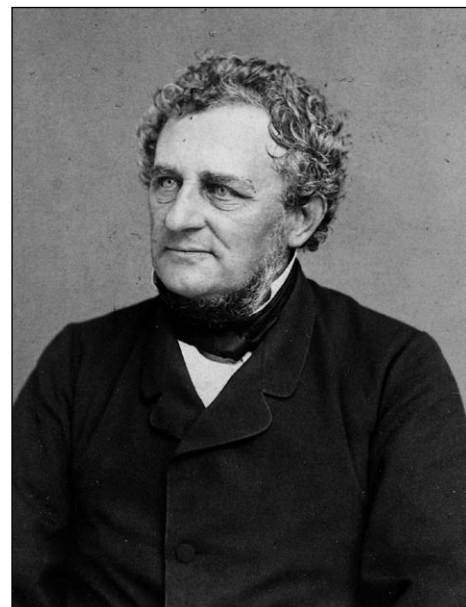

Foto: Scampix

Skyttesagen blev tæt forbundet med forsvaret af fædrelandet. Som indenrigsminister var den national-liberale politiker Orla Lehmann med til at sikre skyttebevægelsen et økonomisk fundament med tildeling af statslig støtte fra 1862.

gymnaster, men blev i stedet i DDS&G. For at hele såret og i et forsøg på at indoptage idrætten ændrede DDS&G i 1930 navn til De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger (DDSG&I).

Skydning som sport

Skytterne skulle således finde samklang med såvel de tilbageblevne gymnaster som de nytilkomne boldspillere og andre idrætsudøvere i DDSG&I. Skytterne og skyttesagen havde absolut ikke medvind, men den urolige tid i slutningen af 1930'erne fik det til at blæse bedre vinde for de gamle national-patriotiske tanker og for forsvarsviljen, uden at der dog på noget tidspunkt blev tale om et større folkeligt gennembrud for disse tanker. Da krigen kom, og tyske tropper rykkede ind i Danmark i 1940, fulgte skyttebevægelsen regeringens appel om at samarbejde og ikke yde modstand. Bortset fra enkelte terrænsportsforeninger i Københavnsområdet og i Sønderjylland, der under DDSG&I fungerede som skalkeskjul for medlemmer af modstandsbevægelsen, spillede skyttebevægelsen absolut ikke nogen heroisk rolle under Anden Verdenskrig.

Efter krigen kom det nydannede hjemmeværn i en mere moderne udgave til at overtage den rolle, som stifterne af skyttebevægelsen oprindeligt havde tiltænkt DDS. Set i bakspejlet havde skytterne i DDS ikke længere nogen egentlig sag ud over præmie- eller sportsskydning. Samtidig skete der en ideologisk oprustning

fortsættes...

ening, steget fra 11 til 15 pct. fra 1990 til 2008.

Begge dele stemmer godt overens med idrætsvaneundersøgelserne, som viser en stigning fra 31 til 41 pct. mellem 1993 og 2007 i danskernes foreningsdeltagelse, mens 14 pct. af befolkningen udførte frivilligt arbejde i 2007. Begge undersøgelser tyder tilmed på, at tilslutningen til frivilligt arbejde stiger blandt de unge og de ældre, men stagnerer blandt de midaldrende.

Tallene afkræfter dermed Torpes indledende bekymringer om fald i social kapital og en vigende foreningsdeltagelse i yngre generationer.

Torpe forklarer dette med nogle basale opgaver og interesser, som der er behov for at få løst i fællesskab. Desuden nævner han en særlig dansk tradition for foreningstilslutning, som formår at ændre sig i takt med ændrede krav fra omgivelserne.

Staten har desuden bidraget til at sikre gode vilkår for et fortsat voksende Foreningsdanmark, og det ser han som afgørende for, hvorfor foreningslivet stadig blomstrer i et individualiseret og fleksibelt samfund.

Små og store forandringer er velskrevet og giver et glimrende perspektiv på samfundets udvikling og forståelser for, hvad det har af betydning for befolkningens holdninger og værdier.

Maja Pilgaard

Små og store forandringer

Peter Gundelach (red.)

Hans Reitzels Forlag

319 sider

Pris: kr. 248,00

Nyhedsbrevet Overblik
Nummer 37 - 10. februar 2011

Udgiver:

Idrættens Analyseinstitut
Kanonbådsvej 12A
1437 København K

Telefon: 3266 1030
E-mail: idan@idan.dk
Hjemmeside: www.idan.dk

Redaktion:

Søren Bang, redaktør
soeren.bang@idan.dk

Ditte Toft, journalist
ditte.toft@idan.dk

Henrik Brandt, direktør (ansv.)
henrik.brandt@idan.dk

Foto: Poffo/Bent Nielsen

På det symbolske plan møder man stadig nationale manifestationer, når DGI og De Danske Skytteforeninger samles ved landsstævnerne som her under Landsstævnet 2009. Men som eksponent for national vækkelse og patriotisme har skytteforeningerne mistet betydning.

for de national-folkelige gymnaster, der i 1929 havde forladt DDS&G, da De Dansk Gymnastikforeninger i 1965 blev sluttet sammen med den grundtvigianske ungdomsbewægelse De Danske Ungdomsforeninger og blev til De Danske Gymnastik og Ungdomsforeninger (DDGU).

Der skulle gå næsten 30 år, før man på organisatorisk plan fandt en model, der modsvarede skytternes nye og mindre betydelige rolle inden for det folkelige foreningsliv. I dag kan man undre sig over, at det så længe lykkedes gymnasterne og skytterne at holde hinanden i skak under henvisning til historien og traditionen. Reelt tabte skytterne definitivt, da DDSG&I i 1972 i deres formålsparagraf opgav henvisningen til fædrelandskærligheden og forsvarsviljen til fordel for ved idræt og andet kulturelt virke at fremme den enkelte og fællesskabets sundhed og trivsel.

I 1992 blev DDSG&I og DDGU sluttet sammen til De Dansk Gymnastik- og Idrætsforeninger, samtidig med at De Dansk Skytteforeninger blev associeret som en forening med politisk og økonomisk selvstændighed. Af foreningens formålsparagraf fremgår det, at foreningen har til formål at dyrke skydeaktivitet. Den forening, der i år fejrer sit 150 års jubilæum, tynges på ingen måde af den historiske arv fra DDS anno 1861. Og større folkelig opbakning er der heller ikke ligefrem tale om; til den kommende sommers

jubilæumsstævne håber DDS at kunne nå op på 2.000 deltagere.

Fremtidsperspektiver

I og med DDS i forhold til tidligere blot er en skygge af sig selv som historisk kraft vil det være nærliggende afslutningsvist kort at diskutere skytteforeningernes rolle fremover. Umiddelbart kan jeg forestille mig følgende to pessimistiske scenarier og et lidt mere positivt:

Som en mindre forening bliver skytterne en integreret del af DGI på linje med andre idrætsaktiviteter og må som sådan opgive den associeringsaftale, der på nuværende tidspunkt eksisterer mellem de to organisationer. En aftale, der i dag forlods sikrer organisationen små 15 pct. af DGI's tipsmidler.

Alternativt vil DDS på sigt få problemer med at rekruttere tilstrækkeligt med nye unge medlemmer, hvorefter Dansk Skytte Union under Danmarks Idræts-Forbund med tiden vil blive det reelle hjemsted for alle sportsskytter i Danmark.

Endelig kan man selvfølgelig ikke udelukke, at DDS i større eller mindre grad formår at fastholde sin nuværende position i idrætsbilledet. Men organisationens historiske betydning som eksponent for national vækkelse og patriotisme er et afsluttet kapitel. DDS handler 150 år efter sin grundlæggelse mere om sportsskydning end nationalpatriotisme.